

УДК 342.951

**Тацишин І.Б.**, к.юрид.н., доцент<sup>©</sup>*Львівський національний університет ветеринарної медицини  
та біотехнологій імені С.З. Гжицького***ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА СОЦІАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ**

*В статті розглядається корупція в розрізі існуючої проблематики в Україні із запропонованими шляхами рішення на основі існуючих тенденцій в національній правовій системі. Проведений аналіз впливу антикорупційного законодавства на соціальну безпеку.*

**Ключові слова:** *корупція, корупційне правопорушення, конфлікт інтересів.*

**Постановка проблеми.** Згідно ст.3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яке є головним обов'язком держави для утвердження та забезпечення прав і свобод людини.

Розбудова України як демократичної соціальної та правової держави нерозривно пов'язана з реформами, спрямованими на забезпечення прав і свобод людини в усіх сферах суспільного життя. Захист таких цінностей має бути головним обов'язком держави. У цьому контексті особливого значення набувають соціальні права, що становлять сукупність соціальних гарантій і стандартів, за якими визначають рівень життя суспільства. Ідеться передусім про найважливіші сфери людського буття – трудову та творчу діяльність, освіту, культуру, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення тощо. Зауважимо, основні соціальні права та свободи людини і громадянина в Україні – це можливість володіти, користуватися та розпоряджатися певними соціальними благами й послугами, що надаються суспільством і державою.

Для реалізації людиною своїх основних прав і свобод недостатньо проголосити їх на конституційному і законодавчому рівнях. Необхідним є реальний механізм забезпечення їх реальне існування, що особливо важливо для такої форми реалізації прав і свобод, як їх використання.

**Аналіз останніх досліджень.** Корупції, як правовому явищу, присвячено чимало публікацій відомих учених, зокрема: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця та ін.

**Мета статті.** Метою статті є дослідження правових проблем реалізації корупційного законодавства в розрізі існуючих тенденцій

національної правової системи та впливу даного явища на соціальну безпеку.

**Виклад основного матеріалу.** Корупційні прояви в будь-якому суспільстві являють собою загрозливий та небезпечний механізм, що загрожує національній безпеці та який впливає на всі сфери діяльності суспільства.

За індексом сприйняття корупції (щорічно укладається міжнародною організацією Transparency International) у 2011 р. Україна посіла 152 місце зі 183 (поряд з Таджикистаном) і в цілому залишається країною, у якій найбільш ураженими корупцією вважаються правосуддя, правоохоронні органи, парламент та система державної служби.

В розрізі вищенаведених питань актуальним є реалізація ст. 9 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», який набув чинності 1 липня 2011 року, щодо роботи близьких осіб.

Даним Законом, а саме ч. 1 ст. 9, передбачено, що особи, зазначені у підпунктах «а», «в»-«ж» пункту 1 та підпункті «а» пункту 2 ч. 1 ст. 4, не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. У разі виникнення обставин, що порушують вимоги частини першої цієї статті, відповідні особи, близькі їм особи вживають заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк, що передбачено ч.2 ст.9 цього Закону.

Оскільки, згідно п.4 ч.1 ст.9 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» положення Закону щодо не можливості мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких осіб не поширюються на осіб, які працюють в галузі освіти, культури, науки, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, що не враховано судом першої інстанції.

Наведені вище факти свідчать про дві проблеми в процесі правореалізаційної практики, зокрема:

1. Процес перегляду прийнятих рішень в апеляційному порядку у відповідності до Кодексу України про адміністративні правопорушення України потребує удосконалення з огляду на існуюче оскарження в цивільному, господарському, кримінальному та адміністративному процесі рішень апеляційної інстанції.

2. Неоднозначне визначення суб'єкта адміністративних правопорушень у відповідності до п.1 ст. 9 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» приводить до різної практики вирішення даного питання, що призводить до неоднакового застосування положень даного Закону.

Крім того, слід звернути увагу на вплив антикорупційного законодавства на Україну в соціальному аспекті.

Соціальна держава існує в різних проявах: 1) як ідея та її розвиток у соціально-політичних концепціях; 2) як конституційний принцип,

закріплений в основних законах більшості країн; 3) як реальна практика діяльності державних інститутів у напрямі вирішення соціальних проблем суспільства, соціальних груп і окремих особистостей.

Одним з головних пріоритетів побудови України є побудова орієнтованого на інтереси людей соціального суспільства, метою котрого є – створення державного механізму соціального забезпечення громадян.

Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV, під національною безпекою слід розуміти захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

На сучасному етапі розвитку української держави поступово загострюються суперечності та деформації у питаннях реформування соціальної сфери українського суспільства. В розрізі останніх подій, зокрема обговорення проекту Трудового кодексу України, пенсійної реформи, збільшення вартості комунальних послуг соціальне напруження громадян України зростає і проявляється у різного роду масових акціях – мітингах, акціях протесту, пікетах тощо, де не останню роль також відіграє і стан корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування. Дані аспекти створюють відповідні загрози національній безпеці та зумовлюють передумови у необхідності формування дієвого правового механізму врегулювання соціальної безпеки.

У відповідності до Наказу Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 р. № 60 соціальна безпека – це такий стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз. На жаль дане визначення не відображає цілісної специфіки даного складової національної безпеки.

Російський науковець А. Шулуєв поняття «соціальна безпека» розглядає крізь призму людини як триєдиної соціальної істоти, а саме: 1) людина як істота біологічна, 2) людина – творець, працівник; 3) людина – це особа, культурна, освічена істота, яка існує в суспільстві. Відповідно до цього у соціальній безпеці виокремлюється три прошарки: соціально-демографічний – все те, що пов'язано з людиною як істотою живою; соціально-економічний – те, що пов'язано з людиною як працівником, і соціокультурний – те, що пов'язано з людиною як членом суспільства, громадянином. Шулуєв А. наголошує, що соціальна безпека - це такий стан суспільства за якого: забезпечується нормальне відтворення суспільства як демографічної популяції, як нації, як народу; відтворюється сукупний працівник, людина як трудівник; людина відтворюється як особа, як громадянин.

Передумовами формування соціальної безпеки є: глобальна фінансова криза, яка також торкнулась України, що зумовило збільшення безробіття та заборгованості по заробітній платі та непопулярних рішень органів державної влади в частині пенсійного забезпечення з метою зменшення дефіциту Пенсійного фонду без врахування демографічного та соціального чинників; недостатніми залишаються обсяги фінансового забезпечення соціальних гарантій (мінімальної заробітної плати та стипендії, мінімальної пенсії та ін.); наближається до критичного стану незадоволення різних верств населення впроваджуваними реформами; відсутність державної програми соціального розвитку України на основі реальних показників економіки і наявних фінансових ресурсів тощо.

На законодавчому рівні визначені наступні загрози національним інтересам і національній безпеці України в соціальній та гуманітарній сферах: невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам; неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення; криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб.

Даний перелік не відображає повного спектру загроз, які існують в соціальній сфері і потребує доопрацювання та належного законодавчого закріплення, зокрема в частині стану корупції в державних органах влади. Соціальна безпека, як показує практика, належить до різновидів безпек, де національний та інтернаціональний моменти нерозривно пов'язані між собою внаслідок сучасних тенденцій до глобалізаційних перетворень у всьому світі. Її призначення сприяє забезпеченню самозбереження та еволюційному розвитку нації в сучасних умовах, що в останні роки чітко видно на прикладі таких країн, як Єгипет, Сирія та інші де передумовами виникнення громадянських війн була саме корупція в найвищих ешелонах влади.

**Висновки.** На наш погляд, потребує чіткої конкретизації механізм притягнення до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення та необхідно змінити процедуру перегляду рішень про притягнення до адміністративної відповідальності згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення за аналогією з іншими процесуальними галузями права шляхом передбачення процедури перегляду рішень апеляційних судів у виняткових випадках у зв'язку з різним застосуванням норм матеріального права при притягненні до адміністративної відповідальності.

Соціальна безпека як державний інститут набирає з кожним роком все більшої актуальності, як в міжнародному так і в національному аспектах, внаслідок особливості і специфіки об'єкта правового регулювання.

На даний час відсутній нормативно-правовий акт який би визначав «корупцію» як загрозу в соціальній сфері та повною мірою врегулював би питання безпеки в соціальній сфері. Необхідним варіантом вирішення цієї проблеми є прийняття оновленого Закону України «Про національну безпеку», який би чітко визначив структуру національної безпеки держави, загрози по сегментах, суб'єктний склад, заходи протидії та ін. Слід зазначити, що при розробці нормативних актів та механізму національної безпеки України загалом та соціальної безпеки зокрема необхідно скористатись практикою зарубіжних країн з даного питання.

### Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
3. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011р. № 3206-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 44. – Ст. 1764.
4. Про основи національної безпеки України: Закон України від 9.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
5. Corruption Perceptions Index 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/>
8. Політологічний словник : Навч посібник для студ. вищ. навч. закл. / [за ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка]. – К. : МАУП, 2005. – 792 с.
9. Профсоюзы и безопасность: материалы Международной научно-практической конференции, (Москва, 10 ноябр. 2005 г.) / Учебно-исследовательский центр Московской Федерации Профсоюзов. – М.: Учебно-исследовательский центр МФП, 2006. – 233 с.

### Summary

**Tatsyshyn I.B.**, Ph.D, associate professor  
*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies  
named after S.Z. Gzhytskyj*

### INFLUENCE OF CORRUPTION IS ON SOCIAL SAFETY OF UKRAINE

*In the article a corruption is examined in the cut of existent range of problems in Ukraine with the offered ways of decision on the basis of existent tendencies in the national legal system. The conducted analysis of influence of anticorruption legislation is on social safety.*